Justitieutskottets betänkande

1979/80: 32

med anledning av propositionen 1979/80: 100 såvitt gäller anslag till justitiekanslern m. fl. myndigheter

ANDRA HUVUDTITELN

Övriga myndigheter

1. **Justitiekanslern.** Utskottet tillstyrker regeringens i propositionen 1979/80: 100 bilaga 5 (justitiedepartementet) under punkten G 1 (s. 130 och 131) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Justitiekanslern* för budgetåret 1980/81 anvisar ett förslagsanslag av 2 215 000 kr.

2. **Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten G 5 (s. 136 och 137) och hemställer

att riksdagen till *Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1980/81 anvisar ett förslagsanslag av 4 209 000 kr.

3. **Brottsförebyggande rådet: Utvecklingskostnader.** Regeringen har under punkten G 6 (s. 137 och 138) föreslagit riksdagen att till Brottsförebyggande rådet: Utvecklingskostnader för budgetåret 1980/81 anvisa ett reservationsanslag av 3 754 000 kr.

Motion

I motionen 1979/80: 1122 av Ivan Svanström m. fl. (c, fp, m, s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk utredning tillsätts med uppgift att, med anlitande av i motionen omnämnd expertis, granska våldsbrottsligheten och avge förslag till åtgärder mot denna.

Utskottet

Från förevarande anslag bestrids kostnader för utrednings- och utvecklingsarbete samt för information. Regeringens förslag innebär en höjning av anslaget från 3 604 000 kr. för innevarande budgetår till 3 754 000 kr.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens medelsberäkning.

I motionen 1122 begärs en parlamentarisk utredning rörande våldsbrottsligheten. Motionärerna pekar på att våldet i samhället under 1970-talet har blivit ett allt allvarligare problem för myndigheter, institutioner och enskilda människor. Vidare uppger de att våldsbrotten har blivit allt

brutalare och att vapenanvändningen har ökat oroväckande. Enligt motionärernas mening är den ökande våldsbrottsligheten när det gäller bank- och postpersonalen en arbetsmiljö- och företagshälsovårdsfråga, och de anser att resurser bör skapas för behandling och förebyggande av såväl fysiska som psykiska skador. Problemet berör, anför motionärerna, också allmänheten. Våldsbrottsligheten bör enligt motionärernas mening betraktas som ett samhällsproblem av första ordningen, och experter hos bl. a. försvarets forskningsanstalt, arbetarskyddsstyrelsen, rikspolisstyrelsen och brottsförebyggande rådet bör anlitas i en utredning rörande denna brottslighet.

De frågor som tas upp i motionen har till stor del behandlats av riksdagen under hösten år 1978 med anledning av en motion – 1977/78: 373 – med begäran bl. a. att personer som befaras ha utsatts för psykiska skador vid bank- och postrån skulle erhålla riktig vård, att forskningsresurser skulle ställas till myndigheternas förfogande för undersökning av problem i samband med rån samt att arbetarskyddsstyrelsen skulle få i uppdrag att informera personal och allmänhet för undvikande av psykiska skador i ransituationer.

Motionen bereddes av socialutskottet och remissbehandlades. I yttranden över motionen redogjorde remissinstanserna – rikspolisstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, bankinspektionen och postverket – för vidtagna och planerade åtgärder inom bank- och postväsendet för att förhindra våldsanvändning mot personal och allmänhet och för att ge dem som utsatts för våld lämpligt stöd och lämplig behandling. Bl. a. redogjordes för ett hos arbetarskyddsstyrelsen påbörjat arbete, "Våldsfarliga arbetsmiljöer". Syftet med detta arbete är att ta fram underlag för styrelsens vidare agerande när det gäller de problem som de ökade våldstendenserna i samhället innebär från arbetsmiljösynpunkt. Postverket pekade på de föreskrifter och rutiner som verket utarbetat för att hjälpa personal som utsatts för rån.

Socialutskottet avstyrkte bifall till motionen. I sitt av riksdagen godkända betänkande (SoU 1978/79: 9) anförde utskottet att det delade uppfattningen att det kan inge stark oro och innebära psykiska påfrestningar för den som utsätts för ett ränförsök att i sin fortsätta verksamhet behöva vara beredd på ett upprepande av händelsen. En första förutsättning för att en sådan oro skall kunna motverkas är givetvis, uppgav utskottet, att säkerhetsåtgärderna är så effektiva att personalen inte löper större risk att komma till skada vid ett rån; därutöver bör emellertid, såsom framhållits i motionen, erforderlig vård beredas dem som ändå besväras av psykiska symptom som följd av ränupplevelse. Remissvaren utvisade emellertid enligt socialutskottets mening att bank- och postpersonal redan erbjuds den vård och hjälp som kan behövas i en sådan situation.

När det gäller den allmänhet som berörs av bank- eller postrån pekade socialutskottet på att situationen inte skiljer sig från andra fall av slumpar-

tat inträffande chockupplevelser. Enligt socialutskottet ankommer det i första hand på den allmänna sjukvården att behandla dylika psykiska tillstånd, oavsett vad som orsakat symptomen. Utskottet ställde sig tveksamt till värdet av en särskild information till allmänheten i syfte att förebygga psykiska skador vid rån: bara ett mindre antal människor berörs och en allmän information skulle sannolikt ge ett förhållandevis ringa utbyte. Riksdagen följde utskottet.

Inom brottsförebyggande rådet (BRÅ) pågår ett projekt, "Våldsbrottsligheten". Projektet påbörjades år 1975 och är en studie av våldsbrottsligheten i landet. Inom projektet kartläggs bl. a. förekomsten av olika typer av våldsbrott och de situationer vid vilka våld uppstått. En uppgift är att utreda relationerna mellan gärningsmännen och deras offer. En annan uppgift är att söka utröna vilken betydelse alkohol och andra rusgivande medel har för brottsligheten. Resultatet av projektarbetet kommer att publiceras i en BRÅ-rapport under år 1980.

BRÅ förebereder vidare en analys av våldsbrottsligheten och dess utbredning inom olika delar av samhället. Resultatet av denna analys avses bli framlagd under hösten 1980. BRÅ avser också att under hösten 1980 anordna en konferens kring våldsbrottsligheten.

I sammanhanget kan också nämnas en med medel från BRÅ stödd undersökning, "Projekt brottsoffer", som f. n. bedrivs i Malmö. Projektet innefattar bl. a. försök med jourverksamhet för rådgivning åt brottsoffer och sker under medverkan av personal från socialförvaltningen, polisen och kriminalvården.

Som ett led i samhällets insatser för att komma till rätta med våldsbrottsligheten får också ses de ändringar som år 1978 vidtogs i permissionsbestämmelserna i lagen om kriminalvård i anstalt. Ändringarna syftade till att skärpa permissionsmöjligheterna för vissa särskilt brottsbenägna kategorier av intagna (se prop. 1978/79: 62, JuU 1978/79: 15, rskr 90). Ytterligare åtgärder i samma riktning har nyligen begärts av postverket och av rikspolisstyrelsen i skrivelser till regeringen den 27 november 1979 resp. den 3 februari 1980. Enligt vad utskottet inhämtat förbereds också i regeringens kansli en undersökning rörande tillämpningen av permissionsreglerna.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att den oroväckande utvecklingen av våldsbrottsligheten utgör ett allvarligt hot mot samhället och enskilda individer. Brottsligheten bör naturligtvis bekämpas i all möjlig mån och åtgärder bör vidtas för att minska skadeverkningarna av den. Som utskottet nyss har redogjort för har också på olika håll i samhället genomförts och påbörjats särskilda åtgärder i detta syfte. Utskottet välkomnar dessa åtgärder. Bl. a. bör det genom forskningsarbetet hos BRÅ kunna skapas värdefullt underlag för den fortsatta kampen mot våldsbrottsligheten. Enligt utskottets mening finns det ej skäl att vid sidan av verksamheten inom BRÅ tillsätta en parlamentarisk utredning enligt önskemålet i motionen 1122. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande *medelsberäkningen* till *Brottsförebyggande rådet: Utvecklingskostnader* för budgetåret 1980/81 anvisar ett reservationsanslag av 3 754 000 kr.,
2. att riksdagen beträffande *utredning om våldsbrottsligheten* avslår motionen 1979/80: 1122.

4. **Brottsskadenämnden: Förvaltningskostnader.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten G 8 (s. 139 och 140) och hemställer

att riksdagen till *Brottsskadenämnden: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1980/81 anvisar ett förslagsanslag av 1 439 000 kr.

5. **Brottsskadenämnden: Ersättning för skador på grund av brott.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten G 9 (s. 140) och hemställer

att riksdagen till *Brottsskadenämnden: Ersättning för skador på grund av brott* för budgetåret 1980/81 anvisar ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.

Stockholm den 13 mars 1980

På justitieutskottets vägnar

LISA MATTSON

Närvarande: Lisa Mattson (s), Åke Polstam (c), Eric Jönsson (s), Hans Petersson i Röstånga (fp), Arne Nygren (s), Björn Körlof (m), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Göte Jonsson (m), Helge Klöver (s), Karl-Gustaf Mathsson (s), Bonnie Bernström (fp), Arne Svensson (m), Maja Ohlin (s), Stina Eliasson (c) och Elis Andersson (c).

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1980